

2. Процесорни архитектури

Васил Георгиев

[i s. fmi . uni -sofi a. bg/t3/](https://www.is.fmi.uni-sofia.bg/t3/)

[v. georgi ev@fmi . uni -sofi a. bg](mailto:v.georgiev@fmi.uni-sofia.bg)

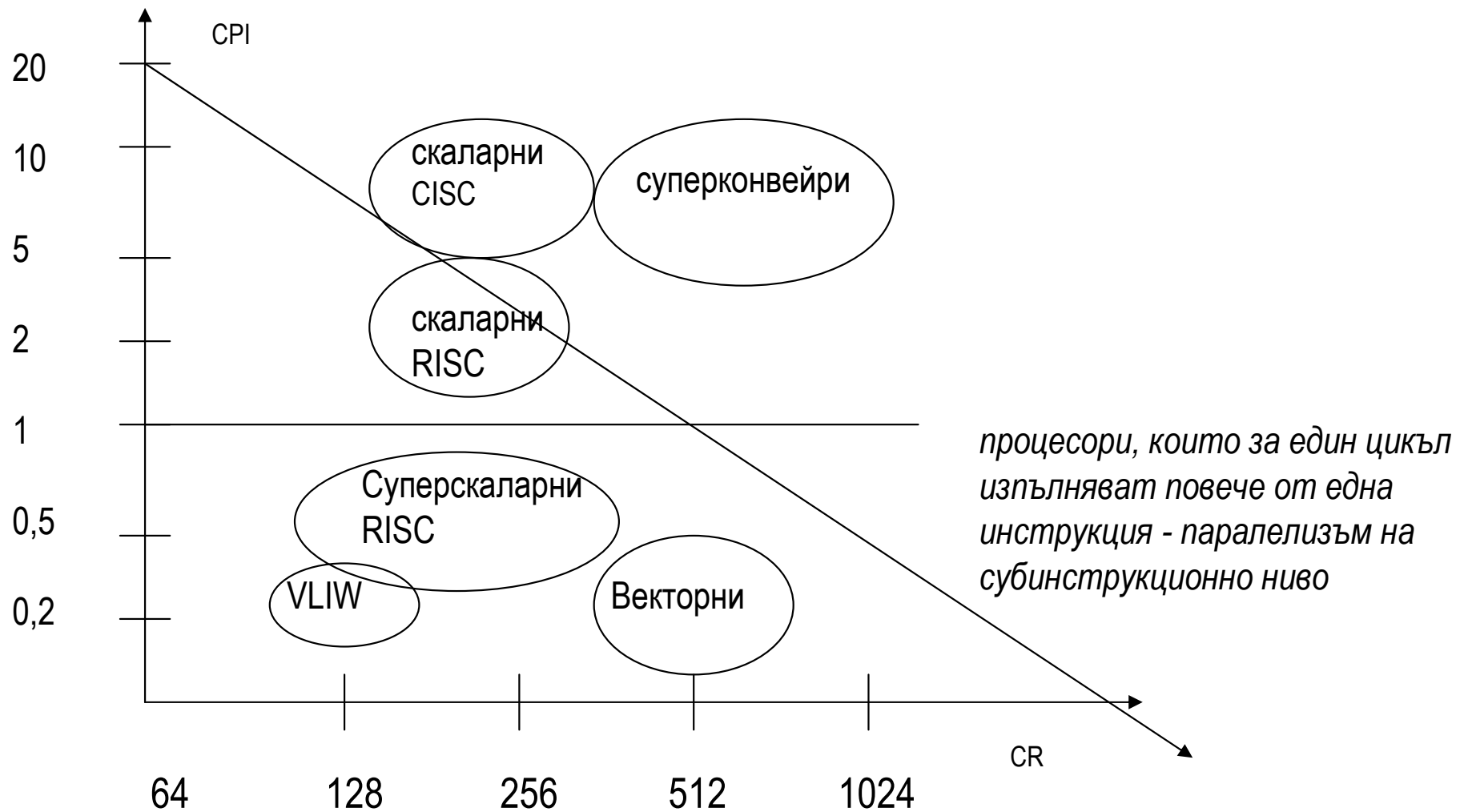
Съдържание

- ✦ Процесорни архитектури – технологично пространство
- ✦ Линейни и нелинейни конвейри
- ✦ Архитектура на набора инструкции
- ✦ Субинструкционен паралелизъм
- ✦ Суперскаларни и мултипроцесорни масови процесори

Процесорни архитектури

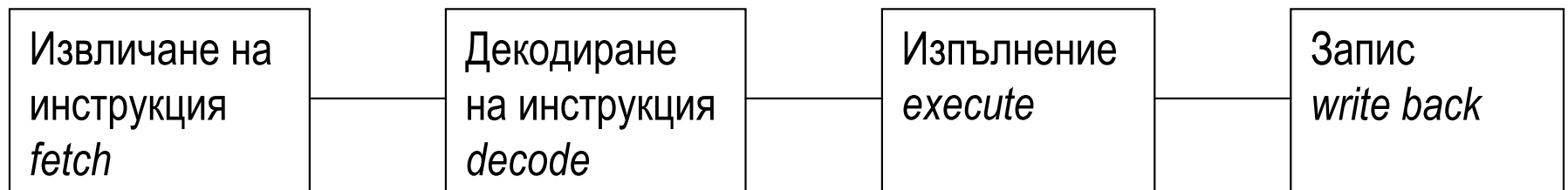
- **Main frame** – широк архитектурен клас от компютри, прилагат се някои от следните процесорни архитектури:
 - Скаларни процесори **CISC (Complex Instruction Set Computer); RISC (Reduced Instruction Set Computer)**;
 - Суперскаларни **CISC; RISC**, само че **RISC** се използва по-често по технологични причини;
 - Процесори **VLIW – Very Long Instruction Word**;
 - Векторни;
 - Суперконвейрни [**super pipeline**];
- Основни характеристики на всички архитектурни класове процесори:
 - Процесорни цикли **CPI**;
 - Тактова честота **CR**.
- Тези два параметъра на пръв поглед са независими, но между тях съществува корелация, която може да се представи в диаграма на технологичното пространство:

Диаграма на технологичното пространство [MHz]

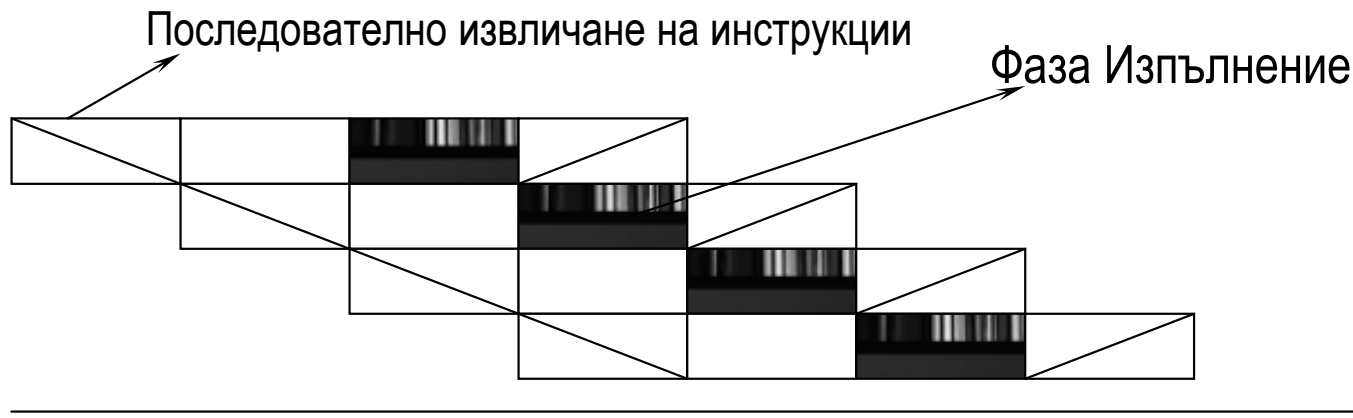
Фази на инструкционен конвейер

- Процесорната обработка на типична инструкция реализира **MISD** паралелизъм на инструкционно ниво и минава през фазите извличане (от **cache** - обикновено 1 инстр. за цикъл), декодиране (установява функцията за изпълнение и необходимите ресурси - регистри, магистрали, устройства), издаване (резервира ресурсите чрез блокиране и извлича операндите от регистрите към устройствата), изпълнение (1 или повече фази), записване (**writeback** - на резултатите в регистрите).

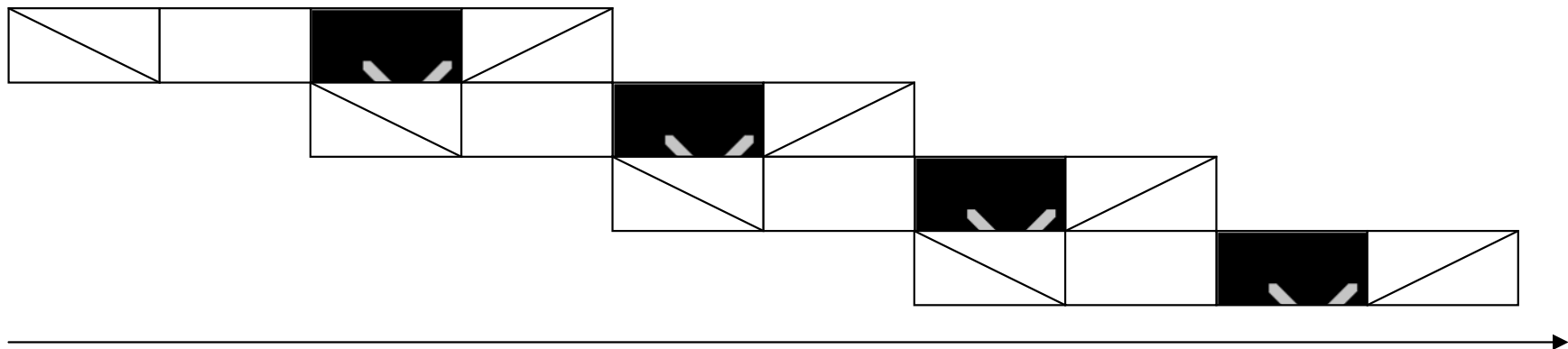

Времедиаграма на инструкционен конвейер

- Закъснението между две последователни инструкции е една фаза при скаларните процесори

- Поради ресурсен конфликт между фазите на извличане и запис по-често се прилага закъснение на две фази (два субтакта) между инструкциите:

Синхронни линейни конвейрни процесори

ЛКП

- ЛКП е каскада от k процесорни фази (stages - S_i), която изпълнява фиксирана функция върху данните, преминаващи през устройството от входа (S_1) през последователните фази ($S_i \rightarrow S_{i+1}$) към изхода му S_k . Те не са динамично (runtime) настройваеми т.е. са статични. Изпълняват операционни, аритметични и обменни инструкции.
- Синхронните ЛКП са с интерфейс между фазите, който представлява синхронизиращи буферни ключове (latches) с обща структура Фиг. 2.7. Ключовете са регистри които изолират входовете от изходите и предават данните синхронно във всички фази. Фазата с най-голямо закъснение определя общия такт и общата производителност: $\tau = \tau_{\max} + d_{\text{latch}}$; $P_{\text{peak}} = f = 1/\tau$. Проявява се и фазово отместване s (skew[ing]) на такта при предаване на тактовия сигнал между фазите. Затова се избира $\tau = \tau_{\max} + d_{\text{latch}} + s$.

Асинхронни линейни конвейрни процесори ЛКП

- ✦ Асинхронните ЛКП контролират потока данни с “Hand Shaking” протокол - Ready/Ack между $S_i \rightarrow S_{i+1}$. Фиг. 2.8. Подходящи за комуникационни канали при системи с обмен на съобщения. Производителността на отделните фази може да варира.

Нелинейни конвейрни процесори НЛКП

- ✦ Динамични, настройваеми, допуска се разклонение, обратна връзка (**feedback**) и предаване (**feedforward**) на данните за обработка. Фиг. 2.9.1. Изходът може да не е от последната фаза.
- ✦ **К а р т а н а р е з е р в** **Ф у н к ц и я** тривиална като при ЛКП. За различните функции може да **варира по устройства и време (тактове)**. Фиг. 2.9.2. Тя се дава и съвместимостта на последователните функции по устройства т.е. зависимостта им по ресурси

Анализ на закъснението при НЛКП

- Закъснението (**latency**) се представя от броя процесорни тактове k между две последователни инициирания на функции.
- Опит за повече от едно инициране едновременно на едно устройство е колизия, която се избягва чрез *планиране* (*диспечеризация*, *scheduling*) на последователността от инициирания.
- Когато закъснението е такова, че предизвиква колизия, то е *забранено закъснение*; трябва да се избере последователност от закъснения, така че да не предизвиква колизия. Пример за две забранени закъснения с карта на резервацията - фиг. 2.10.
- *Цикъл на закъснението* е последователност от закъснения, която се повтаря неопределено дълго. Интервалите между две последователни инициирания на функции в цикъла на закъснението може да са еднакви, (*константен цикъл*), но може и да са различни, при което се изчислява *средно закъснение*. Чрез коефициента на запълване на цикъла се получава ефективността на конвейера.

Инструкционен конвейер

- ✦ ИК е специализиран за обработка на последователните инструкции в машинния код чрез припокриване (**overlapping**)
- ✦ типичната инструкция минава през фазите извличане (от **cache** - обикновено 1 за цикъл), декодиране (установява функцията за изпълнение и необходимите ресурси - регистри, магистрали, устройства), издаване (резервира ресурсите чрез блокиране и извлича операндите от регистрите към устройствата), изпълнение (1 или повече фази), записване (**writeback** - на резултатите в регистрите).
- ✦ архитектурата на процесорния конвейер Фиг. 2.11
- ✦ преподреждане на инструкциите за по-голям коефициент на запълване на цикъла **фиг. 2.11.1**

Обработка на преходите

- Конвейризацията с елимитира от зависимостта по инструкциите за преход
- Производителността при програма с **20%/10%** вероятност за условен преход между последователните инструкции, **50%** вероятност за изпълнение на условието (т.е. на прехода; статистически обаче повечето условни преходи - **60%** -се изпълняват) и **8-фазен конвейр** е **41%/25%** по-малка отколкото производителността при програма, в която поне е една тав е р **Затова** при конвейрни процесори е желателно алгоритъмът да се кодира с минимум условни преходи.
- Предвиждането на преходите се използва за да се отложи прехода докато се изпълнят опр. брой инструкции, независими от условието на прехода. То може да бъде базирано на кода на програмата - статично или на историята на изпълнението - динамично

Архитектурна анкета

Разграничават се класовете RISC и CISC по следните параметри:

- формат на инструкцията и на данните
- режими на адресация
- регистърно адресиране (регистри с общо назначение)
- управление на изпълнението на програмата (flow control instructions)

CISC

- класическа архитектура (първите процесори са ограничен набор инструкции)
- уверения набор инструкции настъпва с микропрограмирането с промяната на $SWcost/HWcost$ (първосигнална реакция на семантичната ножица между HLL и процесорните архитектури/машинните езици)
- параметри:
 - 120 – 350 инструкции с няколко формата на инструкциите и данните
 - 32 – 64 регистъра с общо предназначение
 - 4 – 16 режима на адресиране
 - голяма част от изразите на HLL са микрокодирани (т.е. имат съответствие в набора инструкции)
- скаларни CISC процесори – за операции върху скаларни данни; частична конвейризация поради:
 - зависимост по данни между последователните инструкции
 - ресурсен конфликт
- фиг. 2.14.

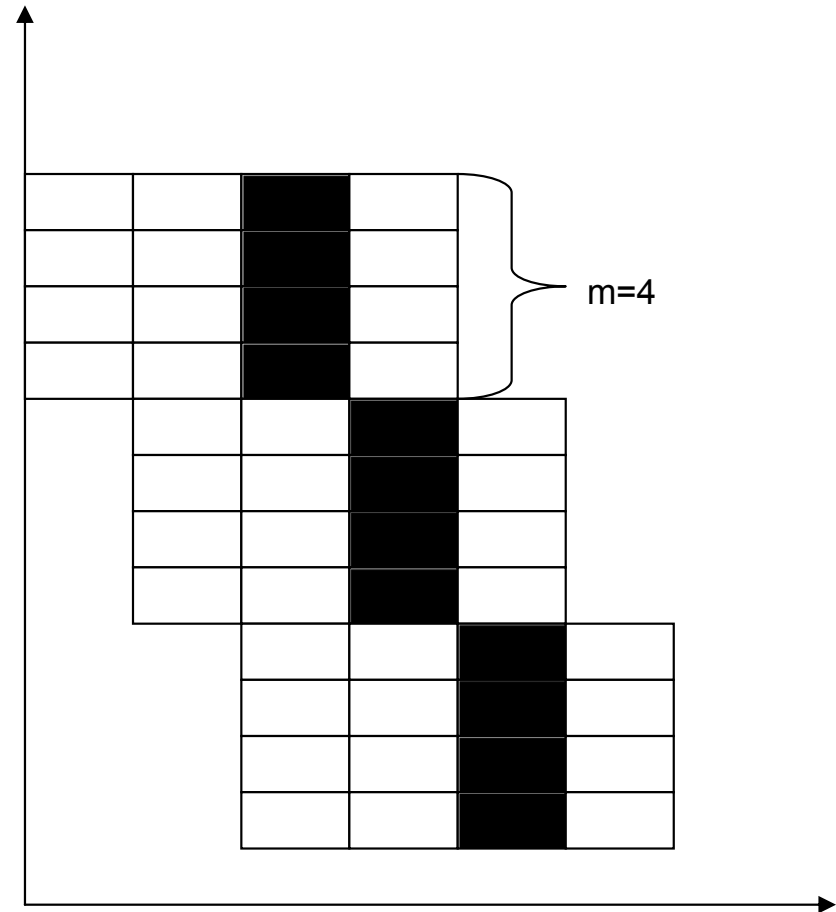
RISC

- 25% от машинните инструкции кодират 90% от HLL програмата и се изпълняват 95% от процесорното време
- подходи за оптимизация:
 - трансформиране на микропоргмна памет в регистърен cache
 - FPU и други специализирани устройства на процесорния чип
 - суперскаларни процесори
 - броя на инструкциите е < 100 – с ф и к с и р а н ф о (предимно регистър-регистър)
 - до 5 режима на адресиране, инструкциите са предимна от тип load/store
 - “регистърни фалове” – по 32+ вътрешни регистри за бързо превключване между процесите
 - едночипови, затова висока тактова честота CR и н и с CPI т.е. висок MIPS коефициент
 - скаларните RISC процесори са подобни на скаларните CISC но при еднаква тактова честота производителността може да е по-ниска поради по-малката плътност на кода
 - необходимост от ефективен компилатор за постигане на високо ниво конвейризация на ниво инструкция
 - суперскаларна RISC архитектура – фиг. 2.15.

Показатели	CISC	RISC скаларен
Брой инструкции	128-256-300	24-32
Формат на инструкции	16-64 бита, т.е. инструкцията е сплав аща дължина	32 бита, т.е. дължината е фиксирана
Формат на адреси	8-12 бита, различни начини на адресиране на операционната памет, къси/дълги	Регистър-регистър (много по-голям брой вътрешни регистри), регистерни файлове), 3-4 броя на регистерните формати
CPI брой процесорни тактове	8-20 процесорни такта, т.нар. инструкции с различна степен на сложност	3-6 процесорни такта, инструкциите са с фиксирана дължина – опростени
CM управляващ контролен модул	Базира се на микропрограмиране	С помоща на апаратна логика (АЛ) hardware control

Суперскаларни процесори (RISC и CISC)

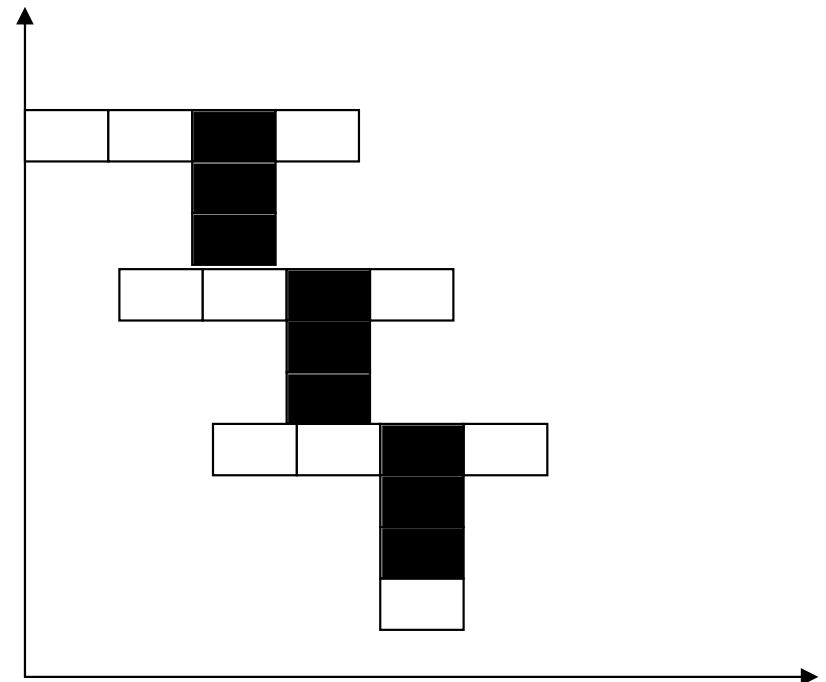
- Повече от 1 инструкция на такт поради наличието на няколко (напр. 3) инструкционни конвейера – съответно няколко резултата от всеки инструкционен цикъл
- модел **MIMD** инструкционно ниво
- разлика от векторните процесори, които реализират **SIMD** на инструкционно ниво
- паралелизма се реализира на инструкционно ниво – само между логически независими инструкции
- кратност на инструкцията $m = 2$ до 5 (при скаларните процесори $m = 1$)
- суперскаларен **RISC** процесор – фиг. 2.17.

VLIW процесори

Комбинират концепцията за хоризонтално микрокодирани и суперскаларна архитектура:

- ➔ дълги инструкции (стотици битове), които задават по няколко операции над операндите
- ➔ различават се от суперскаларните процесори по
 - ➔ бързо и просто декодиране на инструкциите понеже една VLIW инструкция замества няколко суперскаларни
 - ➔ по-ниска плътност на код и статичен паралелизъм на инструкционно ниво (понеже инструкциите са с фиксиран формат който може да включва и неизпълними операции, а суперскаларните операции са само изпълними)
 - ➔ непреносим обектен код понеже нивото на паралелизма при различните процесори е различно а е заложено в самата дълга инструкция (супрескаларните архитектури са портабелни със скаларните) – само за специализирани компютри
 - ➔ инструкционния паралелизъм се задава на етапа компилация – т.е. статичен; няма динамична диспечеризация и синхронизация
- ➔ VLIW процесор – фиг. 2.18.

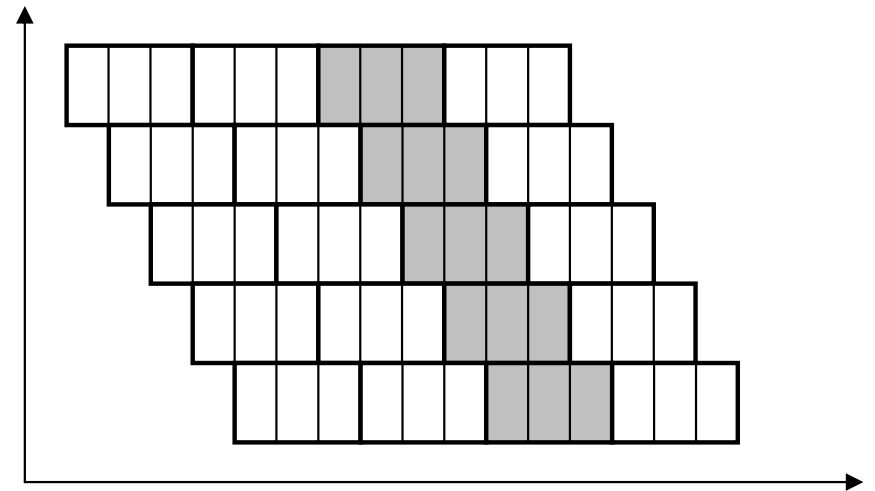
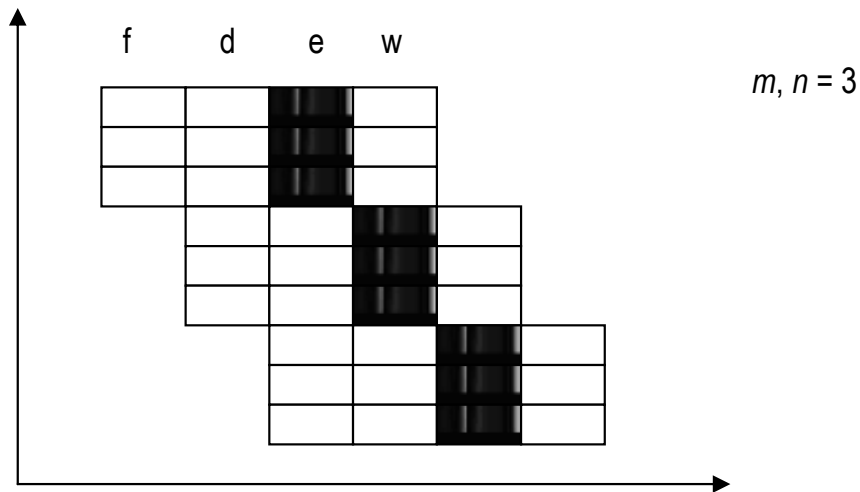
Векторни процесори

Специализирани копроцесори за векторни операции – операндите в отделната инструкция са масив[и]

- дългите вектори (надвишаващи дължината на регистърните файлове) се сегментират
- инструкциите са тип
 - регистър-регистър – кратки; адресират се регистърни файлове
 - памет-памет – дълги (защото съдържат адреси от основната памет); те могат да обработват по-големи масиви с различна дължина
- типични векторни операции
 - зареждане на вектор от паметта на компютъра: $V_1 \leftarrow M_n$;
 - запис: $V_1 \rightarrow M_n$;
 - ескалиране: $S_1 \bullet V_1 \rightarrow V_2$;
 - векторна операция, при която и двете операнди са вектори и резултата е вектор: $V_1 \bullet V_2 \rightarrow V_3$;
 - редукция от векторни операнди и резултат скалар: $V_1 \bullet V_2 \rightarrow S_1$.
 - зареждане вектор-вектор: $\bullet V_1 \rightarrow V_2$.
 - редукция на единичен вектор: $\bullet V_1 \rightarrow S_1$.
 - аналогични инструкции от тип памет-памет – операндите са от вида $M_i(1 : n)$

Суперконвейърна архитектура

- При степен n цикъла на суперконвейера е $1/n$ от базовия цикъл на фазите. Фиг. 2.20.
- Закъснението за една операция е равно на базовия цикъл, но ILP е n . f
- $T(1, n) = k + (N-1)/n$
- $S(1, n) = \dots \rightarrow n$ за $N \rightarrow \infty$.
- Cray1: $n=3$.

Суперконвейрна суперскаларна архитектура

- ✦ Степента е (m, n) като m е кратността на едновременно издаваните инструкции (т.е. на суперскаларност) а n е кратността на суперконвейера ($1/n$ от кратността на базовия цикъл между групите последователни инструкции). Фиг. 2.21. Закъснението за една операция е равно на базовия цикъл, но ILP е n .
- ✦ $T(m, n) = k + (N-m)/mn$
- ✦ $S(m, n) = \dots \rightarrow nm$ за $N \rightarrow \infty$.
- ✦ DEC Alpha: $n=6, m=2$.

Технологии на процесорите

- Суперскаларните архитектури са по-подходящи за паралелизъм по данни - многократни операции се изпълняват конкурентно на няколко еднотипни устройства (б л о к о в е з а и з п ъ л н е н и е к ъ м регистрови файлове ...). Затова необходимост от по голяма интеграция в чипа – **CMOS** технология. Комбинират се с **RISC** архитектура на процесорната дума.
- Суперконвейрите се базират на паралелзъм по управление, поради което съществено при тях е прилагането на устройства с висока тактова честота – т.е. **TTL** технология.

Intel Pentium

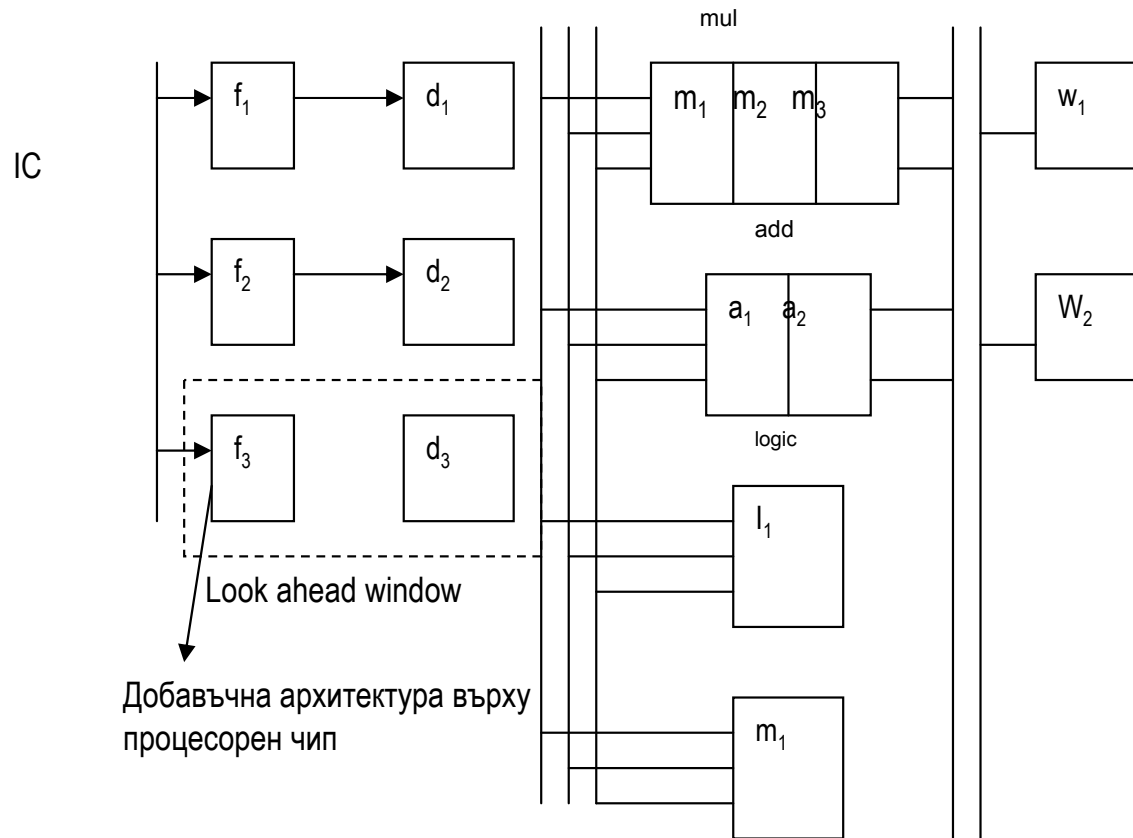
С въвеждането на Пентиум архитектурата (1995) Интел прилага предимствата на неklasическа паралелна архитектура в производството на процесор, предназначен типично за масови компютри:

- суперскаларен процесор с ниво на инструкционния паралелизъм $m=2$ (3 за P4) – едновременна обработка на 2 целочислени операнда по модела MIMD (когато последователните инструкции нямат зависимост по данни или управление!);
- всеки инструкционен конвейер се състои от 5 фази: извличане, декодиране, адресна генерация (типичен CISC процесор с много режими на адресация на ОП), изпълнение и запис
- изпълнението на последователни инструкции от всеки конвейер е със закъснение 1 фаза (извличане): два самостоятелни I cache + D cache по 8 кБ

...Intel Pentium

- за ефективно съчетаване на работата на конвейрите (т.е. за избягване на някои от случаите на конфликт) работата на двата инструкционни конвейра е «дефазирана» със стъпка от 1 фаза (първата фаза «извличане»)
- със същата цел **Dcache** е с двупортова организация – по един самостоятелен порт за всеки от инструкционните конвейри
- **cache** буферите са с асоциативна организация на достъпа: асоциативната памет има **32-байтов TLB** с последните адреси така че търсенето на зарежданата страница става в **32** адреса (вместо **8K**)
- планирането на активните страници в **cache** е п о д и с ц и п л и **LRRU** т а
- изискването за свързаност (кохерентност) между данните в **cache** и в О П с е постига чрез специален протокол – **MESI** – което позволява изграждането на мултипроцесорни архитектури (т. нар. симетричен мултипроцесинг – хомогенна мултипроцесорна архитектура с обща памет между процесорите)
- интегрирано **FPU** устройство с **8-фазов** конвейер (извличане, декодиране, адресна генерация изпълнение, обработка мантиса, обработка експонента, обработка приближение и запис, к о й т о м о ж е д а и з п ъ л н я **FPA** и д в е инструкции едновременно (когато едната от тях е присвояване).

...Intel Pentium

Look ahead window – прозорец за предварителен преглед на инструкциите.

Mul – модул за изпълнение на умножението;

Add – модул за събиране;

Log – логически модул;

Intel Multicore

- Intel Core Microarchitecture технология прилага интегриране на машинната архитектура на симетричния мултипроцесинг в микропроцесор
- суперконвейрни суперскаларни ядра: 14 фази (коеф. на супреконвейрност 2); по 4 инструкции
- Две/четири независими ядра - NUMA мултипроцесинг с локализиран L1-cache за всяко ядро и общ L2-cache
- елементи на VLIW и RISC (едновременно!):
 - поддържа x86 CISC набор инструкции, като декодира част от тях до 2 и повече конвейрни микроинструкции - RISC
 - т.нар. микрооперации обединяват няколко често срещани последователности от машинни инструкции за изпълнение като една инструкция - напр. проверка на стойност и преход по флаг са обединени в “микрооперацията” условен преход
- интегриран арбитраж на достъпа до L2-магистралата
- разширени възможности на управление на енергийното потребление и версии